

WPROWADZENIE

Niniejszy „Raport o Stanie Gminy” stanowi pierwszy etap prac nad Strategią Rozwoju Gminy Szudziałowo i stanowi jej element. Dane w nim zawarte stanowią materiał informacyjny służący do przeprowadzenia analizy uwarunkowań rozwojowych Gminy Szudziałowo.

Opracowana Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Szudziałowo nawiązuje do Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego, Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Sokólskiego wraz ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego będą podstawą do złożenia wniosku przez Zarząd Województwa Podlaskiego w celu podpisania Kontraktu z Rządem.

Wstępem do określenia misji rozwoju i celów strategicznych była dokonana diagnoza stanu istniejącego – ocena najważniejszych warunków rozwoju gminy oraz jej potrzeb. Syntetyczne ujęcie tych procesów zostało dokonane w analizie SWOT (Strengths- siły, atuty; Weaknesses- słabości; Opportunities – szanse; okazje Threats- zagrożenia) i charakterystykach rozwojowych poszczególnych obszarów gminy.

Rozwój gminy Szudziałowo uzależniony jest od dobrego, skutecznego i odpowiedzialnego reformowania życia politycznego, społecznego i gospodarczego kraju oraz otwarcia tu „bramy” łączącej wschód z zachodem (np. przejścia granicznego Polska – Białoruś w Kuźnicy, Wojnowce). Ważnym elementem będzie znalezienie się w nowych realiach terytorialnych, ekonomicznych i społecznych. Rozważane będą czynniki mające wpływ na dobre działanie gminy, możliwości poprawy warunków bytowych jej mieszkańców, ochrona walorów środowiska przyrodniczego, struktury zatrudnienia ludności, wykształcenia i szkolnictwa, wspieranie rozwoju społeczno-ekonomicznego.

Do opracowania włączono dane statystyczne z lat 1994-2002. Strategia obejmuje okres między rokiem 2004 a 2010, ponieważ przemiany zachodzące w kraju i zagranicą (polityczne, społeczne, kulturowe, gospodarcze, ekonomiczne, technologiczne), nie pozwalają na dalsze planowanie, natomiast powyżej tej granicy rzeczowość przedstawionego opracowania tracić będzie na realności.

W pracach nad Raportem zastosowano metodę analityczno – opisową z zastosowaniem tabel i wykresów obrazujących zmiany trendów w czasie. Zewzględu na potrzebę zachowania spójności Raportu z opracowanym już dla Gminy dokumentem analitycznym takim jak *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szudziałowo*, do opisu materii zawierających się w tych dokumentach przyjęto strukturę i metodykę tychże.

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZUDZIAŁOWO

Podstawowe informacje o gminie

Gmina Szudziałowo położona jest we wschodniej części województwa podlaskiego i przylega do granicy z Białorusią. Ponadto graniczy z gminami: Sokółka, Supraśl, Krynki i Gródek.

Powierzchnia gminy wynosi 30.164 ha co stanowi niemal jedną tysięczną powierzchnię Kraju.

Gmina podzielona jest na 34 sołectwa i liczy 3.885 mieszkańców. Gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi 12,9 osoby na 1 km² i zalicza się do najniższych w kraju. Liczba ludności gminy od szeregu lat wykazuje tendencję spadkową.

Środowisko przyrodnicze gminy nie jest zdegradowane. Gmina jest uboga w powierzchniowe zasoby wodne.

Z zasobów naturalnych poza lasami można wyróżnić znaczne kompleksy dobrych gleb i liczące się zasoby kruszywa naturalnego grubego i drobnego.

1. Ocena walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń środowiskowych

Gmina Szudziałowo położona jest na terenie dwóch mezoregionów wchodzących w skład wielkiego regionu fizyczno-geograficznego jakim jest Nizina Północnopodlaska (J. Kondracki), a mianowicie: część południowo-zachodnia gminy należy do Wysoczyzny Białostockiej, a pozostała dominująca część gminy do Wzgórz Sokolskich.

W układzie administracyjnym gmina Szudziałowo położona jest we wschodniej części województwa białostockiego i graniczy; od północnego zachodu z gminą Sokółka, od południowego zachodu z gminą Supraśl, od południa z gminą Gródek, od południowego-wschodu z gminą Krynki. Granica wschodnia gminy jest jednocześnie granicą państwową z Białorusią.

Natomiast strukturę użytkowania gruntów w 2002 r. charakteryzuje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem		W tym gospodarstwa indywidualne	
	w ha	w %	w ha	w %
Powierzchnia ogólna	13462	100,0	11248	100,0
Użytki rolne	12084	89,8	9928	88,3
Grunty rolne	9254	68,7	7523	66,9
w tym :odłogi	1361	10,1	970	8,6
ugory	131	1,0	131	1,2
sady	121	0,9	120	1,1
łąki	1769	13,1	1480	13,2
pastwiska	940	7,0	805	7,2
Lasy i grunty leśne	889	6,6	882	7,8
Pozostałe grunty	489	3,6	438	3,9

1.2. Rzeźba terenu

Gmina Szudziałowo położona jest w obrębie dwóch mezoregionów Wzgórz Sokolskich i Wysoczyzny Białostockiej. Granica między obu mezoregionami przebiega wzdłuż linii Ostrów - Talkowszczyzna - Lipina. Wzgórz Sokolskie położone na północny - wschód od tej linii cechują się występowaniem wysokich wałów morenowych i kemowych, przeważnie zalesionych. Wysokości bezwzględne tych form przekraczają często 200 m. n.p.m (Góra Wojnowska - 238 n.p.m). Występują one w okolicy wsi Wierzchlesie, Knyszewicze, Słoja, Horczaki i Wojnowce. Mają one na ogół równoleżnikowy przebieg. Są okazałe, osiągają wysokość 225 n.p.m. Formy te górują nad otaczającą je wysoczyzną o około 20 - 50 m.

Na południe od wsi Słoje i Harkowicze dominuje wysoczyzną morenowa falista i pagórkowata. Wzgórz są niższe i spłaszczone, wyniesione do 170 -180 m n.p.m.

Cechą charakterystyczną południowej części Wzgórz Sokolskich jest występowanie niewielkich zarastających jezior. Znajdują się one w okolicy Sukowicz, Pierożek i Ostrówka.

Wysoczyznę Białostocką na terenie gminy porasta zwarty kompleks leśny Puszczy Knyszyńskiej. Występują tu okazałe formy morenowe i kemowe osiągające wysokość 170 - 180 m. n.p.m.

Na południe od szosy Białystok - Krynki w widłach Słoi i Sokołdy, występuje wysoczyzną morenowa płaska i falista ze wzgórzami morenowymi osiągającymi wysokości 160 m. n.p.m.

Na południe od Talkowszczyzny rozciąga się równina sandrowa o wysokości 150 m. n.p.m.

We wschodniej części Wysoczyzny Białostockiej na południe od Nowego Ostrowia dominuje wysoczyzną morenową położoną na wysokościach 170 - 180 m n.p.m.

Utwory zlodowacenia południowopolskiego w postaci piasków i żwirów rzecznych budują taras nadzalewowy rzeki Sokołdy w jej dolnym biegu.

Utwory holocenu w postaci mułków, piasków i żwirów rzecznych budują tarasy zalewowe rzeki Słoi, Starzynki, Poczopówki, Woroniczy, Kowszówki i Łangi.

W licznych zagłębieniach występują torfy i namuły, a w okolicy Szczęsnowicz i Zubrzyca Małej gytia jeziorna.

1.3. Surowce mineralne

Występowanie surowców mineralnych na obszarze gminy Szudziałowo ściśle wiąże się z utworami czwartorzędowymi. Występują one przeważnie w przypowierzchniowej warstwie utworów czwartorzędowych i są eksploatowane metodą odkrywkową.

1) Na terenie gminy Szudziałowo występują następujące surowce mineralne:

a) **iły** - występują w północno-wschodniej części gminy w rejonie wsi Wojnowce, w postaci cieniutkich wkładek o miąższości do 1,5 m. w osadach gliniasto-piaszczystych - nie mają one jednak znaczenia przemysłowego.

b) **kruszywo naturalne grube i drobne.**

Kruszywo naturalne grube i drobne występuje głównie w płn. części gminy w obrębie wzgórz czołomerenowych, kemów jak również w obrębie osadów wodnolodowcowych i lodowcowych. Zalegają one w formie gniazd, soczewek i płatów. Większe wyrobiska tego surowca występują w ok. wsi Babiki, Szudziałowo, Wierzchlesie, Pierożki, Zubrzyca, Mieszkienniki, Suchynicze, Knyszewicze, Usnarz, Słoja.

W pobliżu wsi Harkawicze znajduje się sztuczne nagromadzenie gładów narzutowych o <|> 0,5 - 2,0 m., o zasobach kilku tys. m³.

c) **piaski**

Piaski pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego występują w obrębie kemów i sandrów oraz niektórych form morenowych. Większe wyrobisko tego surowca znajduje się w ok. wsi Talkowszczyzna.

2) W gminie Szudziałowo zostały udokumentowane następujące złoża :

a) **Kruszywo naturalne**

- -kruszywo grube - Babiki - karta rejestracyjna - 82,8 tys. ton
- -kruszywo drobne, piaski - Szudziałowo - karta rejestracyjna - 176 tys. ton
- -kruszywo drobne, piaski - Talkowszczyzna - karta rejestracyjna - 27,6 tys. ton
- -kruszywo drobne, piaski - Usnarz Górny-karta rejestracyjna - 10,75 tys.m³

3) Na terenie gminy Szudziałowo zostały wydzielone następujące obszary perspektywiczne występowania złóż surowców mineralnych stałych.

Kruszywo naturalne grube

- -Wojnowce - zasoby szacunkowe - 100 tys. m³
- -Horczański Dolny - „- - 50 tys. m³
- -Horczański - „- - 200 tys. m³
- -Knyszewicze - „- - 100 tys. m³
- -Pierozki - „- - 100 tys. m³
- -Poczopek - „- - 50 tys. m³

Wszystkie w/w rejonów perspektywicznego występowania złóż kruszywa grubego mogą dostarczać surowca dla potrzeb budownictwa mieszkaniowego i drogowego.

4) Na obszarze gminy występują 53 punkty eksploatacji surowców mineralnych, w tym 23 punkty kwalifikują się do rekultywacji. W pozostałych punktach eksploatacja na potrzeby miejscowej ludności odbywa się dorywczo i sporadycznie. Oprócz w/w punktów na terenie gminy zinventaryzowano 46 nieczynnych punktów eksploatacji surowców mineralnych.

-Materiały źródłowe - Inwentaryzacja złoża surowców mineralnych stałych na terenie Województwa Białostockiego - gmina Szudziałowo, wyk. Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie, 1992r. - Archiwum W.O.Ś. Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

1.4. Wody powierzchniowe i podziemne

1.4.1. Wody powierzchniowe

a) Hydrografia

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Szudziałowo należy w 51% do zlewni Narwi (Wisła) i w 49% do zlewni Niemna.

Sieć wodna na obszarze gminy jest słabo rozwinięta. Łączna powierzchnia wód otwartych wynosi 72 ha, co stanowi 0,2% obszaru gminy (śr. woj. 1,0%).

Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy jest rzeka Słoja dopływ Supraśli. Płyne ona przez środek gminy z północnego-wschodu na południowy-zachód. Głównymi jej dopływami są rzeki Starzynka i Poczopówka.

Zachodnią część gminy odwodniają drobne dopływy rzeki Sokołdy - Kowszówka, Łanga i Woronicza.

Północno-wschodnią część gminy odwodniana jest przez bezimienne cieki leżące w zlewni Niemna.

Przez wschodnią część gminy przebiega wododział wód powierzchniowych I rzędu oddzielający zlewnię rzeki Wisły od Niemna. W tym rejonie t.j. w strefie wododziałowej występują zarastające, niewielkie jeziora o pow. kilku hektarów.

b) Wielkości przepływowe rzek

Przepływy charakterystyczne i spływy jednostkowe w podstawowych przekrojach głównych rzek gminy Szudziałowo ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Lp.	Nazwa rzeki	Pow w km ² u ujścia	Przepływy w m ² /sek		
			SNQ 95%	Qn -	Qdysp.
1	Słoja	225,1	0,36	0,20	0,16
2	Sokołda	487,3	0,90	0,90	0

Przepływy najniższe zbliżone do średnich niskich w skali roku za okres (1982-1983).

Lp.	RZEKA	Profil hydrometryczny	Pow. zlewni	Przepływy nainiższe	
				Qm ³ /sek	Q/l/s/km ²
1	2	3	4	LS 5	6
1	Słoja	Lipowy Most	212,2	0,521	2,46
2	Starzynka	Trzciano Nowe	73,5	0,130	1,77
3	Poczopówka	Sosnowik	28,0	0,032	1,14
4	Sokołda	Surażkowo	487,5	1,360	2,79

Z analizy wynika, że zlewnia Sokołdy i Słoi należy do zlewni deficytowych tzn., że w okresach stanów niżówkowych występują tutaj deficyty wód powierzchniowych

(wg. „Uwarunkowania rozwoju woj. białostockiego wynikające z aktualnego stanu gospodarki wodno-ściekowej” J. Staniaszek - Białystok 1986r.).

c) Zagrożenia powodziowe

Z obliczeń rzędnych zasięgu fali powodziowej dla rzek województwa białostockiego wynika, że zagrożenia powodziowe występują jedynie w sąsiedztwie terenu gminy Szudziałowo na rzece Sokółdzie w rejonie wsi Surażkowo - rzędna fali powodziowej 128,41 m. npm.

Przestrzenny układ stanu czystości wód powierzchniowych z 1995r. przedstawia się jak niżej:

-rzeki: Słoja, Starzynka, Poczopówka, Łanga i Woronicza zostały umownie zaliczone do pierwszej klasy czystości. Na tych rzekach Polski Związek Wędkarski dokonał z pozytywnym skutkiem zarybień pstrągami

(„Uwarunkowania rozwoju woj. białostockiego wynikające z aktualnego stanu gospodarki wodno-ściekowej” - J. Staniaszek - Białystok 1996r.).

-rzeka Sokółda - od źródeł do miejscowości Bogusze utrzymuje się w II kl. czystości (I wg. Zarządzenia) poniżej m. Sokółka III kl. czystości (II wg. Zarządzenia), w miejscowości Straż III kl. czystości (I wg. Zarządzenia), w miejscowości Sokółda przed ujściem do rzeki Supraśl II kl. czystości (I wg. Zarządzenia).

W pozostałych mniejszych ciekach wodnych brak jest badań kontrolnych, przy czym należy podkreślić, że nie obserwuje się tu wpływu zanieczyszczeń ściekowych związanych z działalnością gospodarczą.

1.4.2. Wody podziemne

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych oraz w węglanowych utworach kredowych.

Wodonośność utworów kredowych i trzeciorzędowych na terenie gminy jest słabo rozpoznana.

Warunki występowania wód podziemnych w obrębie czwartorzędu są bardzo skomplikowane, wynikające przede wszystkim z nieciągłości warstw wodonośnych. Tym niemniej utwory czwartorzędowe stanowią główne źródło ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze gminy.

W obrębie tych utworów wyróżnia się kilka poziomów wodonośnych charakteryzujących się zróżnicowaną zasobnością i zasięgiem przestrzennym.

Wyróżnione poziomy wodonośne to:

- -poziom wodonośny spągowy (najniższy),
- -środkowy poziom wodonośny międzymorenowy,
- -przy powierzchniowy poziom wodonośny.

Wody z ujęć czwartorzędowych, a w szczególności z poziomu wodonośnego międzymorenowego są podstawowym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę na terenie gminy Szudziałowo. Warstwy wodonośne tego poziomu tworzą naprzemianięte z glinami piaski i żwiry znajdujące się na znacznych głębokościach.

Rzeczywistą głębokość zalegania warstw wodonośnych ilustrują niżej wybrane ujęcia wód podziemnych:

Lp	Miejscowość	Zakład	Gł. studni w m.	Gł. warstwy wodonośnej w m.	Wydajność Q m ³	Depresja s w m
1	Horczaiki Górne	Wieś	59,2	16-55,4	46,00	4,4
2	Szudziałowo	Plac GOK	54,2	29,5-51	70,00	5,0
3	Ostrów Północny	„AGROPOL”	47,0 101,0	24-42 18-35 78-98	35,00 41,00	8,0 3,0
4	Ostrówek	Szkoła	30,0 ,0	12-30	18,15	2,10
5	Słójka	SKR	76,0	31-36 48-72	107,00	18,4
6	Szudziałowo	Plac przy GS	46,0	24-43	65,00	8,0

7	Poczopek	Nadleśnictwo	19,5	8-19,5	2,00	1,0
---	----------	--------------	------	--------	------	-----

Pod względem jakości, wody tego poziomu w większości charakteryzują się średnią twardością zawartością żelaza średnio 1 - 1,5 mg/dcm³ i suchą pozostałością średnio ok. 300 mg/dcm³.

Wody poziomu przypowierzchniowego występują w aluwiach rzecznych oraz w utworach wodnolodowcowych. Jako poziom „użytkowy” występuje przede wszystkim w dolinach rzeki Sokołdy, Słoi, Starzynki, Poczopówki oraz dolinach mniejszych cieków i zagłębieniach terenowych, a także na terenach wysoczyznowych zbudowanych z piaszczystych utworów pochodzenia wodnolodowcowego.

Głębokość zalegania zwierciadła wody w dolinach rzecznych i zagłębieniach waha się w granicach 0.0 - 1,0 m. a na obszarach wysoczyznowych do 5 - 8 m., stanowią one podstawowe źródło wód w studniach kopanych. Wody tego poziomu podlegają dużym wahaniom, zależne są od intensywności opadów i roztopów wiosennych. Narażone są na zanieczyszczenia bakteriologiczne.

1.5. Gleby - element wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W podziale województwa na regiony glebowo-rolnicze (11 regionów wg. IUNG -Puławy, 1988r.) obszar gminy Szudziałowo położony jest w obrębie dwóch regionów:

-część północno-wschodnia i środkowa gminy należy do regionu Sokolskiego, który charakteryzuje się falisto-pagórkowatą rzeźbą terenu z licznymi obniżeniami sródmorenowymi. Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksów żytnich. Około 10-12% użytków rolnych jest zagrożonych potencjalną erozją gleb.

Wśród użytków zielonych przeważają kompleksy średniej jakości. Zarówno grunty orne jak i użytki zielone w tym regionie glebowo-rolniczym są bardzo mocno zakamienione.

Cechą charakterystyczną tego regionu jest jego wododziałowe położenie, co wyraźnie rzutuje na uwilgotnienie gleb i poziom wód gruntowych, równoważone jest to stosunkowo dużym opadem.

-część południowo - zachodnia gminy należy do Supraskiego regionu glebowo-rolniczego, który charakteryzuje się dominacją lasów w strukturze użytkowania gruntów. Użytki rolne to najczęściej enklawy śródleśne różnej wielkości oraz towarzyszące lasom w strefie brzeżnej grunty orne, a także liczne użytki zielone położone w dolinach rzek.

Skalą macierzystą gleb obszaru gminy Szudziałowo są utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego wykształcone w postaci piasków naglinowych i piasków zwałowych całkowitych, a także glin spiazszonych oraz w dolinach rzecznych i zagłębieniach piasków rzecznych i utworów organicznych.

1.6 Melioracje

Na ogólną powierzchnię gruntów ornych - 11 438 ha wg. stanu na rok 1997 zmeliorowanych jest 35 ha. Grunty rolne wymagające melioracji zajmują pow. 1 100 ha. Jest to zaspokojenie w 3,2% potrzeb melioracji gruntów rolnych w gminie.

Na ogólną powierzchnię użytków zielonych - 2 972 ha wg. stanu na rok 1997 zmeliorowanych jest 701 ha. Użytki zielone wymagające melioracji zajmują pow. 1 800 ha. Jest to zaspokojenie w 38,9% potrzeb melioracji użytków zielonych w gminie.

1.7. Lasy

Według podziału Polski na Krainy przyrodniczo-leśne, lasy gminy Szudziałowo znajdują się w II Krainie Przyrodniczo-Leśnej tj. Krainie Mazursko - Podlaskiej i w 5 Dzielnicy - Wysoczyźnie Bielsko - Białostockiej, charakteryzującej się występowaniem prawie wszystkich typów siedliskowych lasu oraz bardzo zróżnicowanym drzewostanem.

W podziale administracyjnym lasów województwa białostockiego, lasy gminy Szudziałowo należą do Nadleśnictwa Krynki z siedzibą w Poczopku oraz Nadleśnictwa Supraśl z siedzibą w Podsupraśli.

Lesistość gminy Szudziałowo przedstawia się jak niżej:

Rok	Pow. og.gminy w ha	Lasy państwowe		Lasy prywatne		Razem	% udziału lasów w ogólnej pow.
		pow. w ha	%	pow. w ha	%		
1	2	3	4	5	6	7	8

1996	30164	13591	92,8	1 042	7,2	14633	45,05
------	-------	-------	------	-------	-----	-------	-------

Źródło: Rocznik statystyczny woj. białostockiego 1996r.

Lasy państwowe gospodarstwa leśnego, które zajmują 92,8% ogólnej powierzchni lasów gminy występują w zwartym kompleksie Puszczy Knyszyńskiej w południowo - zachodniej części gminy.

Lasy prywatne stanowią 7,2% ogólnej powierzchni lasów gminy, są znacznie rozdrobnione i występują głównie w północno - wschodniej części gminy.

Lasy obrębu Szudziałowo zawierają więcej drzewostanów modrzewiowych, świerkowych i dębowych, natomiast mniej jest drzewostanów brzozowych i olszowych.

Dominującym gatunkiem panującym w lasach gminy jest sosna. W tych warunkach tworzy ona drzewostany dobrej jakości technicznej i hodowlanej

Świerk pod względem zajmowanej powierzchni jest na drugim miejscu Trzecie miejsce pod względem powierzchni zajmuje brzoza Dominującą klasą drzewostanu jest II klasa wieku (21 - 40 lat), przy dużym udziale III (41 - 60 lat) i I (1 - 20 lat).

Na obszarze Puszczy Knyszyńskiej występują lasy ochronne:

- -lasy wodochronne
- -lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody
- -lasy chroniące środowisko przyrodnicze

Źródło: O. D. L. P. - Białystok 1997r.

Funkcją gospodarczą lasów państwowych na terenie gminy Szudziałowo jest produkcja wysokiej klasy surowca drzewnego.

Podstawę prowadzenia gospodarki w lasach państwowych stanowią plany urzędzeniowe gospodarstwa leśnego, zatwierdzone przez Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych. Aktualnie jest w trakcie opracowania nowa edycja planu dla Nadleśnictwa Krynki.

Główna funkcja lasów prywatnych to również produkcja surowca drzewnego, przede wszystkim na potrzeby własne właścicieli. Pełnią one jednocześnie funkcję wodo i glebochronną krajobrazową oraz ostoję dla dzikiego ptactwa i zwierzyny. Gospodarka leśna w lasach prywatnych prowadzona jest głównie w oparciu o uproszczone plany urzędzenia lasów poszczególnych obrębów wsi.

Zalesienia gruntów marginalnych określają opracowane przez Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Białymstoku w 1993r. granice polno - leśne. Łączna powierzchnia gruntów przeznaczonych do zalesienia wynosi 1962,39 ha.

1.8.Obszary chronione

Na obszarze gminy do terenów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych objętych ochroną prawną należą:

- **-Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Prof. Witolda Sławińskiego** wraz ze strefą ochronną, powołany Uchwałą Nr XXVII/172/88 Woj. Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 24 maja 1988r. (Dz. Urz. W. B. Nr 9, póź. 94 z 1988r.). Celem Parku jest ochrona terenów leśnych i dolin rzecznych wyróżniających się wysoką wartością przyrodniczą i krajobrazową a także stworzenia warunków do prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej oraz rozwijanie turystyki kwalifikowanej i wypoczynku. Zasady prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Parku określa zał. Nr 2 do w/w uchwały.
- **-Obszar Krajobrazu Chronionego Wzgórz Sokolskich** powołany Uchwałą Nr XII/84/86 Woj. Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1986r. (Dz. Urz. W.B. Nr 12, póź. 128 z 1986r.). Zasady prowadzenia działalności gospodarczej na tym obszarze określa Zał. Nr 2 do w/w uchwały.

1.8. 1Rezerwaty przyrody

- **-Stare Biele** - (Mon. Poi. Nr 7, póź. 54 - 1987r.) o powierzchni 255,65 ha. Jest to rezerwat leśno - torfowiskowy położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej z dobrze wykształconymi zbiorowiskami leśnymi i bagiennymi, wśród których dominuje ols, a także biel i świerczyna bagienna mszysta.
- **-Góra Pieszczana** - (Mon. Poi. Nr 7, póź. 55 - 1987r.). Zajmuje powierzchnię 220,10 ha. Jest to rezerwat leśny położony na terenie Nadleśnictwa Krynki. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie borów sosnowo-świerkowych charakterystycznych dla Puszczy Knyszyńskiej.

- **-Stara Dębina** - (Mon. Poi. Nr 5, póź. 47 - 1988r.). Uznany w 1987r. Zajmuje powierzchnię 33,68 ha. Jest to rezerwat leśny położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie w Puszczy Knyszyńskiej starodrzewu dębowego z udziałem dębu bezszypułkowego, występującego tu na północnej granicy swego zasięgu oraz licznych okazów dębów i świerków o charakterze pomnikowym.
- **-Woronicza** - (Mon. Poi. Nr 44, póź. 357 - 1989r.). Zajmuje powierzchnię 133,80 ha. Jest to rezerwat florystyczny położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie doliny strumienia Woronicza w Puszczy Knyszyńskiej wraz ze strefą źródłiskową i rozległym torfowiskiem niskim porośniętym lasami łągowymi i świerczyna bagienną.
- **-Międzyrzecze** - (Mon. Poi. Nr 31, póź. 248- 1990r.) Zajmuje powierzchnię 249,86 ha. Jest to rezerwat leśny położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej o charakterze boru mieszanego z drzewostanem sosnowo-świerkowym oraz strumienia Kowszówka z licznymi źródłiskami.
- **-Bahno w Borkach** - (Mon.Pol. Nr 31, póź. 248 - 1990r.). Zajmuje powierzchnię 286,90 ha. Jest to rezerwat leśno - torfiskowy położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie rozległego kompleksu lasów bagiennych w dolinie Supraśli w Puszczy Knyszyńskiej, którego główną część zajmuje las sosnowo-brzozowy (biel). Znajduje się tutaj jedno z najbogatszych stanowisk pełnika europejskiego w północno-wschodniej Polsce. Rezerwat na całej powierzchni podlega ochronie ścisłej.

1.8.1.1.Pomniki przyrody

- **-sosna zwyczajna**, Nadleśnictwo Supraśl - oddział 29 i f (nr ewid. 132 - uznana za pomnik przyrody w drodze Rozporządzenia Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dn. 29 listopada 1996r. (*Dz. Urz. W.B. Nr 38, póź. 137*).
- **-brzoza brodawkowa** we wsi Trzcianne Stare (nr ewid. 296 - uznana za pomnik przyrody w drodze Zarządzenia Nr 3/97 Woewody. Białostockiego z dnia 14.02.1979r. (*Dz. Urz. W.B. Nr 3, póź. 18*).
- **-sosna zwyczajna** we wsi Poczopek (nr ewid. 343 - uznana za pomnik przyrody Zarządzeniem nr 27/81 Wojewody Białostockiego z dnia 14.XI.1981 r. (*Dz. Urz. WRN nr 10, póź. 52*).
- **-dąb zwyczajny** (2 sztuki) we wsi Miszkiniki (nr ewid. 346 - uznane za pomniki przyrody Zarządzeniem nr 27/81 Wojewody Białostockiego z dnia 14.XI.1981 r. (*Dz. Urz. WRN Nr 10, póź. 52*).
- **-lipa drobnolistna** we wsi Suchy Hrud (nr ewid. 508 - uznana za pomnik przyrody Rozporządzeniem Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dnia 29.XI. 1996r. (*Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 38, póź. 137*).
- **-sosna zwyczajna** , Nadleśnictwo Supraśl - oddział 25f (nr ewid. 516, uznana Rozporządzeniem Wojewody Nr 10/96 z dnia 29.11.1996r. (*Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 38,póź. 132*).
- **-sosna zwyczajna** - Nadleśnictwo Supraśl, oddział 25f (nr ewid. 517, uznana Rozporządzeniem Wojewody Nr 10/96 z dnia 2.XI, 1996r. - *Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 38,póź. 137*).
- **-dąb szypułkowy** - Nadleśnictwo Supraśl, oddział 204c - nr ewid. 547 (uznany Zarządzeniem Wojewody Nr 51/86 z dnia 30.XII.1986r. - *Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 22, póź. 246*).

1.9. Zagrożenia i degradacja środowiska

Obszar gminy Szudziałowo charakteryzuje się stosunkowo niewielkim stopniem przekształcenia środowiska. Źródła powstawania konfliktów ze środowiskiem przyrodniczym wynikające głównie z rozwoju i funkcjonowania wsi Szudziałowo oraz innych większych jednostek osadniczych położonych w obrębie obszaru gminy oraz intensyfikacji rolnictwa (nawożenie i ochrona roślin) i wzrostu ruchu i transportu komunikacyjnego.

1.9.1. Zagrożenia wód powierzchniowych

Stan zanieczyszczeń wód powierzchniowych został omówiony w pkt. 1.4.1. niniejszego tekstu.

Potencjalne zagrożenia zarówno dla wód powierzchniowych jak i gruntowych może stanowić brak oczyszczalni ścieków w rejonach grupowego zwodociągowania wsi.

Na stan czystości wód może także negatywnie wpływać działalność związana z produkcją rolną a zwłaszcza intensywne stosowanie nawozów sztucznych i środków chemicznej ochrony roślin.

Zagrożeniem dla wód, a -zwłaszcza wód podziemnych może być również nieprawidłowa utylizacja odpadów, a w szczególności tych odpadów, które zawierają różnego rodzaju niebezpieczne związki toksyczne.

1.9.2. Zagrożenia powietrza atmosferycznego

Gmina Szudziałowo charakteryzuje się czystym powietrzem atmosferycznym.

Średnie roczne stężenie badanych zanieczyszczeń atmosferycznych w latach 1991 - 93 przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną i P.I.O.S. w Białymstoku były dużo niższe od wartości dopuszczalnych. Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest przemysł, kotłownie lokalne i paleniska indywidualne oraz transport.

W strukturze zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego dominują zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw stałych, głównie węgla kamiennego, koksu i drewna.

Lp	Gmina	Wielkość emisji zanieczyszczeń w r.1993 uq/rok				% udział SO ₂ i pyłu w gminie w stosunku do całego województwa ewództwa	
		SO ₂	NO ₂	CO	PYŁ	SO ₂	PYŁ
1	Szudziałowo	4,7	2,3	15,6	8,2	0,033	0,104
2	Supraśl	34,9	27,4	158,5	53,1	0,242	0,676
3	Sokołda	375,6	212,3	529,5	200,4	2,604	2,551
4	Krynki	53,8	24,3	105,9	50,5	0,373	0,770

Aktualnie zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu i ołowiem wzdłuż tras komunikacyjnych są znikome i nie stwarzają zagrożenia dla środowiska. Tym niemniej w przypadku nasilenia (wzrostu) ruchu kołowego może nastąpić pewne zagrożenie dla wypasania bydła w pobliżu tych dróg oraz uprawy warzyw a na terenach zabudowanych może zagrażać zdrowiu ludzi.

W związku z powyższym należy dążyć do zmniejszania emisji pyłów i gazów i to głównie poprzez:

- -modernizację i budowę instalacji odsiarczająco - odpylających,
- -modernizację lub likwidację kotłowni węglowych i palenisk indywidualnych przechodząc na gaz ziemny lub olej opałowy lekki,
- -poprawę układów komunikacyjnych z jednoczesnym utrzymaniem dobrego stanu nawierzchni dróg i stawiania ostrych rygorów w zakresie zanieczyszczeń pochodzących z procesów spalania benzyny i ropy.

Należy także odnotować, że ocena sytuacji radiologicznej w oparciu o wyniki pomiarów skażeń dokonanych przez specjalistyczne jednostki nie wykazała żadnych zagrożeń dla środowiska i ludzi na terenie gminy.

1.9.3. Zagrożenia hałasem i wibracjami oraz elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym

a) Dopuszczalne natężenie hałasu dla różnych obszarów określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 września 1980r. w sprawie ochrony środowiska przed hałasem i wibracjami. Największe zagrożenie środowiska hałasem powoduje zazwyczaj przemysł i komunikacja.

Pewne lokalne uciążliwości w tym zakresie mogą wynikać z funkcjonowania istniejących zakładów przemysłowych oraz usługowych działających na podstawie wpisu do ewidencji zakładów prowadzących działalność gospodarczą,

W takich przypadkach należy przestrzegać zasadę, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne natężenie nie mogą sięgać poza obręb działki, na której są wytwarzane.

Hałas komunikacyjny - wraz ze wzrostem ruchu obserwuje się coroczny przyrost poziomów hałasu komunikacyjnego. W celu ograniczenia uciążliwości wynikających z nadmiernego hałasu komunikacyjnego należy dążyć m. in. do budowy obwodnic, utrzymania dobrej nawierzchni dróg i ulic, dobrej organizacji ruchu itp.

b) Na obszarze gminy Szudziałowo brak jest urządzeń wytwarzających elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące szkodliwe dla ludzi i środowiska.

1.9.4. Zagrożenia powierzchni ziemi i innych elementów środowiska przyrodniczego

a) **Zagrożenia spowodowane eksploatacją surowców mineralnych**

Powierzchniowa degradacja i dewastacja terenów, a zwłaszcza rzeźby terenu, związana jest głównie z eksploatacją surowców mineralnych.

Ponadto w zależności od głębokości eksploatacji surowców oraz sposobu ich wydobywania (np. przy pomocy sprzętu mechanicznego) istnieje możliwość zarówno zakłócenia układu funkcjonowania wód wglębnych jak i ich chemicznego (smary) zanieczyszczenia.

b) Zagrożenia odpadami

Jednym z poważnych zagrożeń i degradacji środowiska są odpady komunalne i przemysłowe. Odpady te, a w szczególności, które nie są odpowiednio składowane

(utylicowane) wywierają negatywny wpływ na stan środowiska przyrodniczego, głównie w formie skażenia wody, gleby, powietrza, niszczenia walorów krajobrazowych łącznie z wyłączeniem z użytkowania określonych terenów rolnych lub leśnych.

Odpady stałe składowane są na zalegalizowanym wysypisku komunalnym na gruntach wsi Szudziałowo.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują także wysypiska wiejskie nieurządzone, zajmujące przeważnie wyrobiska poeksploatacyjne.

Zagrożenia odpadami wynikają także z faktu, że na przedmiotowe wysypiska trafiają różne substancje niebezpieczne codziennego użytkowania np. leki, środki owadobójcze, baterie, lampy rtęciowe, smary, rozpuszczalniki itp.

Celem uniknięcia takich zagrożeń niezbędny jest rozdzielczy system gromadzenia odpadów. Trudności w znalezieniu odpowiednich miejsc pod wysypiska, wysoki koszt ich urządzania a także sposób składowania i utylizacji tych nieczystości stanowi realne przesłanki do pogorszenia stanu środowiska. Dlatego też należy organizować składowiska przejściowe z pełną segregacją odpadów tj. ustawiania kontenerów w miejscach wytwarzania odpadów z docelowym ich wywożeniem na wysypisko komunalne, a także do zakładów bezpiecznego przetwarzania.

We wsiach zwodociągowanych brak jest kanalizacji sanitarnych, w tym małych oczyszczalni ścieków, co w konsekwencji może doprowadzić do zanieczyszczenia zarówno wód powierzchniowych jak i podziemnych.

W związku z powyższym, czasowo nieczystości płynne (ścieki) powinny być unieszkodliwiane poprzez ich gromadzenie w lokalnych szczelnych zbiornikach a następnie wywożone do punktu zlewnego komunalnej oczyszczalni ścieków w Sokółce.

1.10 Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

1.10.1. Podstawowa struktura funkcjonalno - przyrodnicza gminy

W strukturze obszaru gminy istotną rolę odgrywają jej przyrodnicze struktury funkcjonalno - przestrzenne tworząc tzw. system ekologiczny gminy.

Do głównych obszarów (struktur) systemu ekologicznego gminy należą:

a) Kompleksy leśne:

Puszcza Knyszyńska jako wieloprzestrzenny element ekosystemu przyrodniczego o znaczeniu ponadregionalnym wchodzącym w skład Krajowego Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (E.S.O.CH.) o funkcjach:

ekologicznej, gospodarczej, bioklimatycznej, krajobrazowej i rekreacyjnej.

Pozostałe kompleksy leśne jako elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach ekologicznych, gospodarczych i krajobrazowych. W większości lasy te w powiązaniu z ciągami ekologicznymi ekosystemu dolin rzecznych zachowują układ ciągłości przestrzennej systemu, (^ Szczegółowa charakterystyka i znaczenie tych elementów została zawarta w pkt. 1.6. niniejszych uwarunkowań.

b) Doliny rzek, a w tym:

-dolina rzeki Sokółdy jako wieloprzestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym i funkcjach: ekologicznej, krajobrazowej i gospodarczej,

-pozostałe mniejsze doliny cieków wodnych, a w szczególności Słoi, Starzynki, Poczopówki, Woroniczy, Kowszówki, Łangi i obniżeń terenowych jako elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach ekologicznych, krajobrazowych i gospodarczych. Szczegółowa charakterystyka i znaczenie w/w elementów została zawarta w pkt. 1.4. niniejszego tekstu.

c) Elementami wspomagającymi i współdziałającymi w zakresie funkcjonowania systemu ekologicznego gminy są **tereny otwarte** o charakterze rolno-osadniczym, głównie tereny upraw polowych.

d) Podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego gminy jest zachowanie walorów w/w struktur środowiska przyrodniczego z jednoczesnym zapewnieniem możliwości jego właściwego funkcjonowania.

W związku z powyższym **obszary systemu ekologicznego** (strefy ekologicznej) gminy podlegać powinny ochronie przed zainwestowaniem i degradacją głównie sanitarną.

e) Wszystkie pozostałe obszary t.j. poza systemem przyrodniczym (terenami otwartymi) posiadają warunki do rozwoju różnych form osadnictwa i zabudowy. Przy czym należy podkreślić, że są to zarazem obszary o podstawowych wartościach rolniczej przestrzeni produkcyjnej, stwarzających odpowiednie warunki do rozwoju określonych form gospodarki żywnościowej.

10.1.2. Główne wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

- 1) Utrzymanie wartości i walorów terenów aktywnych biologicznie, tworzących system ekologiczny w strukturze przestrzennej obszaru gminy.
- 2) Utrzymanie naturalności i ciągłości terenów systemu ekologicznego jako warunku niekolizyjnego ich funkcjonowania z rozwojem zainwestowania gminy.
- 3) Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności ujęć wód komunalnych, wód rzek Sokółdy, Słoi, Starzynki, Poczopówki, Woroniczy, Kowszówki i Łangi przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i nadmierną eksploatacją - stosownie do ustalonych klas czystości i nienaruszalności przepływów biologicznych rzek. W tym także wnioskuje się o potrzebę:
 - -skutecznego rozwiązania unieszkodliwiania ścieków w rejonach grupowego zwodociągowania wsi,
 - -poprawy dyspozycyjności wód poprzez tworzenie małej retencji wód w zlewniach elementarnych.
- 4) Radykalne ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery pochodzących ze źródeł energetycznych i zakładów przemysłowych oraz komunikacji. Ochrona zabudowy mieszkaniowej i walorów przyrodniczych przed negatywnym wpływem zanieczyszczeń atmosferycznych - stosownie do obowiązujących norm państwowych.
Zmniejszenie emisji energetycznych można będzie osiągnąć poprzez m.in. gazyfikację gminy.
- 5) Niwelacja zagrożeń hałasem głównie w obszarach stałego zamieszkiwania ludzi.
- 6) Ochrona i racjonalne gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną a w tym ochrona przed:
 - -zanieczyszczeniami stałymi i płynnymi,
 - -przeznaczaniem wartościowych gruntów na cele inne niż rolnicze,
 - -negatywnymi skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych.

Preferowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego zapewniającego produkcję „zdrowej żywności”.

2. Środowisko kulturowe

-

2.1. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

Z terenu gminy Szudziałowo do rejestru zabytków wpisano następujące obiekty:

- a) we wsi Minkowce wiatrak koźlak, drewn., z 1900r. decyzją nr KLWKZ-680 z dn. 22,05.1976r. pod nr rej. 378,
- b) we wsi Harkowicze stanowisko archeologiczne 1/1 - cmentarzysko (nr rej. 130/A) położone na północny wschód od wsi na działce nr geodezyjny 154,
- c) we wsi Knyszewicze stanowisko archeologiczne 1/1 - cmentarzysko (nr rej. 11 O/a) położone na północny zachód od wsi na działce nr geodezyjny 187.

2.2. Obiekty o wartościach kulturowych, w tym archeologiczne

Na terenie gminy znajduje się duża ilość obiektów o wartościach historyczno -kulturowych nie objętych decyzjami konserwatorskimi, jednak będących także w kręgu zainteresowania Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Są to budynki, cmentarze, parki podworskie oraz stanowiska archeologiczne.

2.3. stanowiska archeologiczne:

Na obszarze gminy występuje 272 stanowisk archeologicznych. Szczegółowy ich spis zawiera część III studium uwarunkowań i kierunków rozwoju.

3. Sfera społeczna - warunki życia ludności

3.1. Ludność, zasoby pracy i ich wykorzystanie

3.1.1. Ludność i obszar gminy w 1996r. na tle województwa białostockiego

Gmina Szudziałowo obejmuje obszar 301,64 km², co stanowi 3,0% powierzchni województwa białostockiego i 3,2% obszarów wiejskich województwa.

Liczba ludności w 1996r. wynosiła 4.138 osób, co stanowiło 0,59% ludności województwa i 1,6% ludności wiejskiej. Na 1 km² powierzchni przypada 14 osób (w woj. 70 osób, w tym na wsi 27 osób).

W strukturze płci ludności, kobiety w liczbie 2.006 osób stanowiły 48,5% ogółu ludności (w woj. kobiety stanowią 51,2% a na terenach wiejskich 49,6%). Na 100 mężczyzn przypada w gminie 94 kobiety, podczas gdy w woj. przypada ich 105, a na terenach wiejskich woj. 98 kobiet.

Administracyjnie gmina dzieli się na 34 sołectwa, w których występują 53 miejscowości.

3.1.2. Ogólne tendencje demograficzne

W ostatnich 26 latach (1971 - 1996) stan ludności gminy zmniejszył się o ok. 38% i jest to proces ciągły, aczkolwiek z tendencją malejącą. Wyludnianie się wsi jest jednym z głównych problemów gminy podobnie jak całego obszaru wschodniego województwa białostockiego.

Ubytek ludności w gminie w latach 1971 -1996 kształtował się następująco:

- -w latach 1971 -1978 ubyło 1.237 osób tj. średniorocznie 154 osoby,
- -w latach 1979 -1988 ubyło 789 osób tj. średniorocznie 79 osób,
- -w latach 1981 -1996 ubyło 487 osób tj. średniorocznie 60 osób.

Jak widać, największe ubytki ludności notuje się w latach 1971 -1978, natomiast w latach ostatnich ubytek ten jest znacznie wyhamowany.

Rozmieszczenie ludności na terenie gminy jest nierównomierne. W ciągu 26 ostatnich lat widać duże ubytki ludności w poszczególnych wsiach. Największe ubytki ludności notują wsie: Biały Ług, Harkawicze, Pierozki. Ewentualnym jest wieś Szudziałowo, gdzie stan ludności wzrósł w ostatnich 26 latach prawie dwukrotnie.

Zmiany ludnościowe w gminie w latach 1971 -1996 ilustruje tabela.

**Zmiany ludnościowe wg. miejscowości w latach
1970-1996**

LP	Miejscowość	Stan ludności				Zmiany w latach 1970-1996	
		1970	1978	1988	1996	Ogółem	1970= 100
		w osobach					
1	2	3	4	5	6	7	8
	Gmina ogółem	6651	5414	4625	4138	-2513	62,2
1.	Babiki	150	137	115	103	-47	69,7
2.	Biały Ług	44	26	9	8	-36	18,2
3.	Boratynszczyzna	95	80	60	61	-34	64,2
4.	Chmielowszczyzna	105	87	59	51	-54	48,6
5.	G rzybowszczyzn a	46	41	29	36	-10	78,3

6.	Harkawicze	195	150	82	60	-135	30,8
7.	Horczaki Górne	155	150	123	130	-25	83,9
8.	Jeziorek	41	35	53	44	+3	107,3
9.	Knyszewicze	353	260	192	138	-215	39,1
10.	Kozłowy Ług	198	151	83	71	-127	35,9
11.	Lipowy Most	71	50	35	31	-40	43,7
12.	Łaźnisko	164	134	124	103	-61	62,8
13.	Minkowce	361	311	260	225	-136	62,3
14.	Miszkieńki Wielkie	118	98	101	93	-25	78,8
15.	Nowe Trzciano	59	49	75	86	+27	145,8
16.	Nowinka	190	136	92	81	-109	42,6
17.	Nowy Ostrów	190	130	97	87	-103	45,8
18.	Ostrówek	185	163	110	95	-90	51,4
19.	Ostrów Północny	260	216	180	161	-99	61,9
20.	Pierozki	224	157	101	70	-154	31,3
21.	Poczopek	62	44	40	46	-16	74,2
22.	Słoja	244	193	141	121	-123	49,6
23.	Stójka	98	77	69	59	-39	60,2
24.	Stójka Borowszczyzna	98	73	45	42	-56	42,9
25.	Sosnowik	61	49	31	28	-33	45,9
26.	Suchynicze	280	244	201	152	-128	54,3
27.	Sukowicze	180	125	82	71	-109	39,4
28.	Szczęsnowicze	154	119	91	94	-60	61,0
29.	Szudziałowo	401	370	785	802	+401	200,0
30.	Talkowszczyzna	204	159	168	147	-57	72,0

31.	Usnarz Górny	191	182	129	123	-68	64,4
32.	Wierzchlesie	828	628	531	451	-377	54,5
33.	Wojnowce	238	213	160	152	-86	63,9
34.	Zubrzyca Mała	119	113	90	81	-38	68,1
35.	Zubrzyca Wielka	103	103	81	79	-24	76,7
36.	Grodzisko	56	47				
37.	Kopna Góra	23	29				
38.	Rowek	51	34				
39.	Stare Trzciano	56	51				

Jedną z przyczyn spadku liczby ludności w gminie są niekorzystne tendencje w ruchu naturalnym ludności.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			Kobiety na 100 mężczyzn		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	miasta	wieś
Suchowola	7548	3785	3763	99	101	99
miasto	2320	1152	1168	101	101	-
wieś	5228	2633	2595	99		99
Gminy wiejskie						
Janów	4571	2289	2282	100		100
Korycin	3657	1886	1771	94		94
Krynki	3651	1791	1860	104		104
Kuźnica	4493	2261	2232	99		99
Nowy Dwór	3098	1543	1555	101		101
Sidra	4120	2062	2058	100		100
Szudziałowo	3623	1859	1764	95		95

3.1.3. Struktura wieku ludności

Biorąc pod uwagę strukturę wieku ludności zamieszkałej na obszarze gminy należy zwrócić uwagę na dużą dynamikę i stosunkowo wysoki poziom starości (odsetka osób w wieku emerytalnym).

Na przestrzeni lat 1988 -1996 odsetek osób w wieku emerytalnym wzrósł z 24% w 1988r. do 27,3% w r. 1996.

W okresie lat 1988 - 1996 nastąpił spadek udziału ludności w grupie produkcyjnej i przedprodukcyjnej. W wyniku tych zmian w 1996r. wzrósł współczynnik obciążenia demograficznego liczonego ilością osób w wieku nieprodukcyjnym, przypadających na 1000 osób w wieku produkcyjnym.

Otóż w 1996r. na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym przypadało 1044 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy jeszcze w r. 1988 współczynnik ten kształtował się na poziomie 926 osób.

3.1.4. Pracujący

Pracująca ludność z terenu gminy w 1996r. w liczbie ok. 2345 osób stanowi 56,7% ogółu ludności, z tego w rolnictwie indywidualnym ok. 2010 osób.

3.1.5. Problem bezrobocia

Wprowadzenie mechanizmów gospodarki rynkowej zmieniło w zasadniczy sposób sytuację na rynku zatrudnienia. Po wieloletnim okresie występowania niedoboru pracowników (niezależnie od bezrobocia ukrytego) nastąpiło radykalne zmniejszenie zatrudnienia. W wyniku tego od 1990r. obserwuje się gwałtowny wzrost bezrobocia.

LUDNOŚĆ WEDŁUG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA W 2002 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego										
		praca ^a						niezarobkowe źródło				
		razem	poza rolnictwem			w rolnictwie			razem	emerytura	renta z tytułu nie-zdolności do pracy (renta inwalidzka)	poz. niezarobk.
			razem	najemna	na rachunek własny lub z dochodów z najmu	razem	w tym w swoim gospodarstwie rolnym (działka rolnej)					
Gminy wiejskie												
Janów	4571	3011	792	688	104	2219	2039	1541	1075	280		
Korycin	3657	2465	735	615	120	1730	1685	1140	690	252		
Krynki	3651	1890	1371	1256	115	519	323	1756	916	273		
Kuźnica	4493	2474	1492	1418	74	982	951	2017	1147	287		
N. Dwór	3098	1858	446	427	19	1412	1409	1218	879	193		
Sidra	4120	2451	832	798	34	1619	1551	1658	1076	290		
Szudziałowo	3623	1839	826	780	46	1013	926	1780	1140	265		

3.1.6. Charakterystyka ludności rolniczej (gosp. indywidualne).

-

GOSPODARSTWA DOMOWE I LUDNOŚĆ WEDŁUG LICZBY OSÓB W 2002 R

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gospodarstwa domowe								Ludność w gospodarstwach domowych		Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	
	ogółem	o liczbie osób							ogółem	w tym 7 i więcej osobowych	ogółem	w tym wieloosobowym
		1	2	3	4	5	6	7 i więcej				
POWIAT SOKÓLSKI ...	23413	5179	4975	3952	3948	2554	1435	1370	74740	10583	3,19	3,81
Janów	1287	265	241	188	177	172	109	135	4571	1038	3,55	4,21

Korycin	924	162	146	135	140	121	96	124	3582	982	3,88	4,49
Krynki	1413	436	383	230	188	116	34	26	3622	194	2,56	3,26
Kuźnica	1520	369	354	261	252	158	75	51	4493	385	2,96	3,58
Nowy Dwór	896	203	196	129	105	81	79	103	3098	817	3,46	4,18
Sidra	1253	279	305	162	166	139	99	103	4120	792	3,29	3,94
Szudziałowo	1320	386	353	198	154	118	68	43	3623	323	2,74	3,47

3.2. Oświata i wychowanie

Sytuacja w szkolnictwie podstawowym i placówkach wychowania przedszkolnego w latach 1988/89 i 1996/97 w gminie Szudziałowo przedstawiała się następująco: W latach 1988 - 1996 nastąpiło zmniejszenie ilości szkół podstawowych w gminie.

Szkoły podstawowe istnieją we wsiach: Szudziałowo, Babiki,

Gmina dysponuje 3 autobusami, którymi dowożone są dzieci z terenu gminy do szkół w Szudziałowie i Babikach.

Na terenie gminy brak jest przedszkoli, natomiast działają 4 oddziały przedszkolne skupiające 60 dzieci.

LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2002 R -ogółem

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia								
		wyższe	poli- cealne	średnie			zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	nie ustal
				razem	zawodowe	ogólnokształcące				
Gminy wiejskie										
Janów	3776	133	84	850	707	143	696	1788	211	
Korycin	3044	120	59	692	531	161	574	1281	269	
Krynki	3092	127	70	707	596	111	536	1228	418	
Kuźnica	3810	140	73	870	710	160	744	1481	495	
Nowy Dwór	2639	59	40	414	300	114	442	1339	337	
Sidra	3478	96	66	610	465	145	633	1533	526	
Szudziałowo	3134	73	35	451	375	76	616	1480	474	

LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2002 R. -mężczyźni

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia								
		wyższe	poli- cealne	średnie			zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	n
				razem	zawodowe	ogólnokształcące				
Gminy wiejskie										
Janów	1869	45	15	433	392	41	455	826	91	
Korycin	1563	53	15	337	300	37	404	629	101	
Krynki	1500	51	13	326	290	36	365	603	139	
Kuźnica	1920	56	24	464	420	44	468	737	167	
Nowy Dwór	1320	30	10	202	160	42	292	670	113	
Sidra	1724	42	14	283	236	47	407	797	173	
Szudziałowo	1589	31	13	203	188	15	407	761	172	

LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I PŁCI W 2002 -kobiety

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia								
		wyższe	politechniczne	średnie			zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	nieustalony
				razem	zawodowe	ogólnokształcące				
Janów	1907	88	69	417	315	102	241	962	120	10
Korycin	1481	67	44	355	231	124	170	652	168	25
Krynki	1592	76	57	381	306	75	171	625	279	3
Kuźnica	1890	84	49	406	290	116	276	744	328	3
Nowy Dwór	1319	29	30	212	140	72	150	669	224	5
Sidra	1754	54	52	327	229	98	226	736	353	6
Szudziałowo	1545	42	22	248	187	61	209	719	302	3

3.3. Kultura

Sytuację w kulturze w najlepszy sposób określa sieć placówek kultury oraz liczba imprez artystycznych i odbiór społeczny tej działalności.

Na terenie gminy działa 1 dziecięcy zespół artystyczny posiadający 12 członków. Organizacją życia kulturalnego na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie. Świetlice wiejskie funkcjonują we wsiach: Wierzchlesie, Zubrzyca Wielka, Wojnowce.

Kościoły istnieją we wsiach: Szudziałowo, Minkowce, Samogród, Wierzchlesie, Ostrów Północny.

3.4. Zdrowie i pomoc społeczna

Na terenie gminy istnieje 1 gminny ośrodek zdrowia w Szudziałowie, który w 1996r. udzielił 6547 porad lekarskich i 2511 dentystycznych. Personel służby zdrowia stanowią:

- -2 lekarzy,
- -1 lekarz dentysta,
- -2 pielęgniarki,

Na 10000 mieszkańców przypada 4,8 lekarza (3,6 we wsiach województwa białostockiego), 2,4 dentysty (tylko samo w woj.), 9,7 pielęgniarek (9,4 w województwie), 2,4 położnych (1,3 w województwie).

W Szudziałowie istnieje także 1 punkt apteczny.

3.5. Handel

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 14 podmiotów gospodarczych zajmujących się handlem, w tym 6 sklepów i 8 w postaci handlu obwoźnego.

Sklepy spożywczo - przemysłowe funkcjonują we wsiach: Boratyńszczyzna, Łaźnisko, Minkowce, Ostrów Północny, Szudziałowo, Wojnowce.

Brak jest punktów gastronomicznych.

3.6. Sport i turystyka

Na terenie gminy funkcjonują większe boiska LZS we wsiach: Minkowce, Szudziałowo, Wierzchlesie oraz małe boiska sportowe przy szkołach podstawowych.

Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne:

- szlak turystyki narciarskiej,
- szlak turystyki pieszej (szlak tatarski Bohoniki - Kruszyniany).

3.7. Łączność i administracja

W 1996r. w gminie było 132 abonentów telefonicznych, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosi 31,9 abonentów., Jest to wskaźnik prawie 3 krotnie niższy niż średnio we wsiach województwa białostockiego, gdzie jest 81,4 abonentów na 1000 mieszkańców. Telekomunikacja

Rejon Telekomunikacji w Sokółce jest jednym z ośmiu Rejonów Telekomunikacji podległych Zakładowi Telekomunikacji w Białymstoku.

Od roku 1996 Telekomunikacja Polska S.A. wraz z samorządami gminnymi rozpoczęła inwestycje telekomunikacyjne; pozwoliły one na koniec roku 1998 podwoić liczbę abonentów RT Sokółka do **12 283 szt.** Wskaźnik gęstości abonentów na 100 mieszkańców wynosił **15,5**, z czego w miastach **25,35**, na wsi **9,8**. Wybudowano prawie 150 km linii światłowodowych. Zlikwidowano 12 central ręcznych. Nowoczesne urządzenia telekomunikacyjne umożliwiają

Stan gęstości telefonii stacjonarnej i liczby abonentów w powiecie.

Gmina	Stan na 01.01.99r. gęstość na 100 mieszkańców	Abonenci telefoniczni
Dąbrowa Białostocka	15,6	2 168
Janów	19,0	907
Korycin	21,0	773
Krynki	13,7	544
Kuźnica	5,6	287
Nowy Dwór	2,8	91
Sidra	4,1	176
Sokółka	20,5	5 833
Suchowola	17,1	1 369
Szudziałowo	3,5	135
Powiat ogółem	15,5	12 283

W 1996 i 1999 r. zostały przeprowadzone badania dotyczące zainteresowania instalacją telefonu stacjonarnego na terenach wiejskich. Celem badań było określenie preferencji potencjalnego użytkownika telefonu. Porównując ze sobą preferencje potencjalnych abonentów w 1996 i w 1999 r. można wyciągnąć następujące wnioski:

- szczególnie zainteresowane dostępem do usług transmisji danych na terenach wiejskich są osoby młode; są to osoby najbardziej aktywne, przejmujące bądź zakładające gospodarstwa rolne, zainteresowane usprawnieniem i unowocześnieniem swojego miejsca pracy,
- ludność wiejska jest przede wszystkim zainteresowana podstawowymi usługami telefonicznymi; ponad połowa ankietowanych przyjmuje telefon stacjonarny jako stały element wyposażenia,
- zdecydowana większość rozmów telefonicznych, jakie prowadzą mieszkańcy terenów wiejskich, korzystający z publicznych aparatów telefonicznych, to rozmowy lokalne - rozmowy zamiejscowe - do 100 kilometrów - stanowią 29% wszystkich rozmów, natomiast rozmowy zamiejscowe - powyżej 100 km - 7%,
- znacznie wzrosła liczba osób zainteresowanych korzystaniem z usług telefonicznych w sprawach zawodowych (min. prowadzenie działalności gospodarczej),
- najważniejszą rolę przy podejmowaniu decyzji o instalacji telefonu odgrywa cena, nieco mniejszą, chociaż nadal istotną rolę, przypisano opłacie za minutę rozmowy,
- nieznacznie wzrósł akceptowany poziom opłat za założenie instalacji telefonicznej oraz opłat za użytkowanie telefonu, średnio 50% ankietowanych jest w stanie zapłacić opłatę instalacyjną na poziomie 500 zł oraz regulować rachunki telefoniczne w wysokości około 40 - 50 złotych,
- bardzo duża waga przywiązywana do ceny za instalację aparatu wynika przede wszystkim z faktu, że dochody ludności wiejskiej są stosunkowo niskie; poniesienie opłaty telefonicznej o kilkaset złotych może stanowić dla wielu badanych istotny wydatek,

- na obszarach wiejskich większość populacji stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność rolniczą,
- w placówkach oświatowych rośnie zainteresowanie usługami internetowymi, transmisją danych

Z zakresu administracji istnieje we wsi Szudziałowo:

- Urząd Gminy,
- Bank Spółdzielczy.

3.9. Inne usługi

- remizy strażackie istnieją we wsiach: Babiki, Minkowce, Sukowicze, Szudziałowo, Usnarz Górny, Wierzchlesie, Zubrzyca Wielka,
- baseny przeciwpożarowe istnieją we wsiach: Babiki, Chmielowszczyzna, Knyszewicze, Minkowce, Sukowicze, Szudziałowo, Wierzchlesie, Wojnowce,
- cmentarze istnieją we wsiach: Szudziałowo, Minkowce, Samogród, Wierzchlesie, Ostrów Północny.

4. Sfera produkcyjna

4.1. Wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Gmina dysponuje znacznymi zasobami użytków rolnych. Na jednego mieszkańca przypada tu 3,5 ha użytków rolnych a więc ponad 7 krotnie więcej niż w Polsce i ponad 4 krotnie więcej niż w województwie białostockim. Użytki rolne w wielkości 14543 ha stanowią 48,2% całego obszaru gminy (w województwie 58,4%). W użytkach rolnych dominującą pozycję stanowią grunty orne zajmujące 78,6%.

Podstawową formą własności użytków rolnych jest gospodarka indywidualna, we władaniu której znajduje się 69,4% arealu.

4.1.1. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Według IUNG w Puławach wartość ogólnego wskaźnika rolniczej przestrzeni produkcyjnej uwzględniającego wartość gleb, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne wynosi dla gminy Szudziałowo 57,5 punktów (w województwie białostockim 56,5 punktów) przy słabych, a co najwyżej średnich warunkach środowiska z dominacją kompleksów żytnich.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, szczegółowo została omówiona w pkt. 1.5. niniejszego tekstu.

4.1.2. Struktura indywidualna gospodarstw rolnych

4.1.2.1. Struktura gospodarstw według liczby i grup obszarowych

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych i działek według grup obszarowych użytków rolnych w gminie Szudziałowo w 1996r.

GRUPY OBSZAROWE	GOSPODARSTWA	
	ilość	%
Ogółem	1145	100,0
do 1 ha	277	24,2
1 -2 ha	124	10,8
2-3 ha	49	4,3
3-5 ha	76	6,6

5-7 ha	100	8,7
7-10 ha	167	14,6
10-15ha	192	16,8
15-20 ha	83	7,2
20 - 30 ha	61	5,3
30 - 50 ha	13	1,1
50-100 ha	1	
100-200 ha	1	0,4
200 - 300 ha	1	

4.2. Gospodarka leśna

Tereny leśne w gminie zajmują 13854 ha, co stanowi 45,9% ogólnej powierzchni gminy.

Lasy Państwowe o pow. 12811 ha administrowane są przez nadleśnictwa Krynki i Supraśl. Do sektora prywatnego należy 1043 ha lasów. Około 30% powierzchni lasów stanowią drzewostany młode. Głównym gatunkiem jest sosna.

Do obszaru Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej wchodzi ok. 70% powierzchni leśnej.

Na terenie leśnym wyodrębnionych jest 7 obwodów łowieckich, dzierżawionych przez koła łowieckie.

4.3. Pozarolniczą działalność gospodarczą

4.3.1. Podmioty gospodarcze

Działalność gospodarczą na terenie gminy Szudziałowo prowadzą następujące firmy:

-Agropol

-„Ostrowia” Sp. cywilna we wsi Ostrów Północny - sklep i przerób drewna (palety), nieczynna rozlewnia i tartak we wsi Ostrów Północny.

Poza tym zarejestrowanych jest w gminie 79 firm osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w następujących branżach:

- -usługi transportowe - 7,
- -wyroby z drewna - 5,
- -pozyskiwanie drewna - 34,
- -handel obwoźny - 8,
- -lecznictwo weterynaryjne - 2,
- -punkt apteczny -1,
- -sklep spożywczo-przemysłowy - 6,
- -usługi stolarskie - 3,

- -obsługa maszyn rolniczych - 3,
- -poligrafia - 2,
- -usługi budowlane - 7,
- -usługi krawieckie -1.

5. Budżet gminy

Budżet gminy Szudziałowo zarówno po stronie dochodów jak też i wydatków wykazuje tendencję rosnącą co ilustruje tabela

Lp.	Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
A	Dochody ogółem	5.045.611	4.750.000	4.880.000	4.900.000
B	Wydatki ogółem	5.007.611	4.310.000	4.570.000	4.690.000
	w tym:				
	-wydatki bieżące	4.097.611	3.910.000	3980.000	3.900.000
	-wydatki inwestycyjne	910.000	400.000	590.000	790.000
C	Wynik finansowy	+38.000	+440.000	+310.000	+ 210.000
D	Splata kredytów i pożyczek	455.000	470.700	326.300	216.500
	w tym:				
	1)już zaciągniętych:	443.000	293.700	204.300	100.500
	w tym:				
	- splata rat kredytu(pożyczki)	418.000	280.000	200.000	100.000
	- splata odsetek	25.000	13.700	4.300	500
	2)spłata wnioskowanego kredytu (pożyczki):				
	w tym:	12.000	177.000	122.000	116.000
	- splata rat kredytu	-	160.000	110.000	110.000
	- splata odsetek	12.000	17.000	12.000	6.000
E	Kwota udzielonych poręczeń	-	-	-	-
F	RAZEM D + E	455.000	470.700	326.300	216.500
G	(F : A) - %	9,0	9,9	6,7	4,4

Wydatki inwestycyjne w powiecie na mieszkańca (PLN).

Wydatki gmin na mieszkańca	1994	1995	1996	1997	1998	1999	1994-1999	średniorocznie
Nowy Dwór	16	10	24	46	24	14	135	23
Janów	156	39	64	103	79	64	506	84
Kuźnica	118	1 045	64	78	85	121	1 510	252
Korycin	27	26	64	47	58	50	272	45
Krynki	4	15	169	44	30	81	343	57
Dąbrowa B	11	13	27	32	43	46	173	29
Szudziałowo	34	17	9	37	48	85	230	38
Sokółka	23	12	10	21	20	39	125	21
Sidra	3	13	67	24	36	45	188	31
Suchowola	29	34	60	70	29	17	240	40

Powiat	42	122	56	50	45	56	372	62
--------	----	-----	----	----	----	----	-----	----

6. Mienie komunalne

Gmina Szudziałowo jest właścicielem niektórych gruntów, budynków i innych obiektów oraz pojazdów.

Stan gruntów komunalnych przedstawia się następująco:

1. Działki zagrodowe, położone w granicach zabudowy wsi - 533 szt. o łącznej powierzchni 122,65 ha, z których ok. 107 szt. jest nierozdysponowana.
2. Działki jednorodzinne budownictwa mieszkaniowego w Szudziałowie - 13 szt. o łącznej pow. 0,98 ha.
3. Działki przemysłowo-handlowe zabudowane obiektami GS „SCH” i OSM oraz niezabudowane, przeznaczone w planie przestrzennego zagospodarowania gminy na cele budownictwa -16 szt. o łącznej pow. 3,92 ha.

Gmina posiada następujące rodzaje budynków i obiektów.

1. Budynki użytkowe - 4
 - -ambulatorium weterynaryjne -1
 - -remizy OSP - 2
 - -budynek administracyjny -1
 - -obiekty kulturalne GOK i świetlice -10

Gmina posiada łącznie 15 sztuk pojazdów z tego: autobusy - 3, ciągniki - 3, samochody pożarnicze - 5, przyczepy ciągnikowe - 2, przyczepa asenizacyjna -1.

-budynek szkolny murowany, częściowo podpiwniczony, 1-piętrowy o powierzchni użytkowej 689 m², z własną kotłownią na paliwo stałe, szczelnymi zbiornikami na nieczystości płynne, woda z wodociągu Szudziałowo, telefon.

-budynek mieszkalny 2-rodzinny murowany, parterowy, nie podpiwniczony, ogrzewanie piecowe.

7. Komunikacja

System komunikacyjny gminy Szudziałowo stanowią:

- -sieć drogowa
- -komunikacja autobusowa
-

7.1. Układ drogowy

7.1.1. Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy Szudziałowo przebiegają drogi wojewódzkie Nr 674 Sokółka -Krynki V klasy technicznej, regionalna i Nr 676 Białystok - Supraśl - Krynki - granica państwa IV klasy technicznej, regionalna,

7.1.1.2. Drogi powiatowe

Drogi powiatowe opublikowane w załączniku Nr 1 wg. rozporządzenia Ministra Komunikacji z dnia 14 lipca 1986r (Dz. U. Nr 30, poz. 151) są to:

L.p.	Nr.drogi	Nazwa drogi
1.	1268B	Sokółka / ul. Kresowa- Malawicze Dolne Wojnowce – Babiki- Szczęsnowicze – Knyszewicze – Słoja – Słójka
2.	1269B	Dr. Nr. 674 – Drahle – Bobrowniki – Suchenicze – Babiki
3.	1270B	dr.1269B – Horczaki Dolne – Horczaki Górne
4.	1272B	Babiki – Usnarz Górny – Jurowlany - Krynki
5.	1273B	Zubrzyca Wlk.- Zubrzyca Mała – Minkowce – dr. 1272B
6.	1274B	Szudziałowo – Sukowicze – Harkawicze – Jurowlany
7.	1275B	dr.674 - Pierożki
8.	1276B	Podsokółda – Lipowy Most – Sosnowik – Ostrów Nowy
9.	1277B	Talkowszczyzna – Lipowy Most
10.	1278B	Szudziałowo – Ostrów Pn – Ostrów Pd – Góranie – Grzybowszczyzna – Leszczany – dr. 1443B
11.	1289B	Szudziałowo – Nowinka – Słójka Borowszczyzna – dr.676
12.	1290B	Słójka - Nowinka
13.	1291B	Kamionka St.-Wierzchlesie -Łaźnisko -Woronicze – dr.676
14.	1292B	Wierzchlesie- kol. Słójka

7.1.1.3. Drogi gminne.

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość w km	Rodzaj nawierzchni
1.	104921B	Słójka-Rowek-Jeziorek do drogi wojewódzkiej Białystok-Krynki	7,2	żwirowa
2.	104922B	Talkowszczyzna-Sosnowik	5,5	żwirowa brukowa
3.	104923B	od drogi wojewódzkiej Białystok-Krynki Poczopek-Markowy Wygon-Ostrów Nowy	5,0	żwirowa
4.	104924B	od drogi powiatowej Szudziałowo-Nowinka przez Biały Ług do drogi wojewódzkiej Białystok-Krynki	3,2	brukowa gruntowa
5.	104925B	od drogi powiatowej Wierzchlesie-Łaźnisko do Brzozowy Hrud	1,9	żwirowa
6.	104926B	Suchynicze-Chmieleszczyzna do drogi wojewódzkiej Sokółka-Krynki	5,1	żwirowa brukowa
7.	104927B	Horczaki Górne do drogi powiatowej Sokółka-	3,0	żwirowa

		Wojnowce-Słójka		
8.	104928B	od drogi powiatowej Babiki-Usnarz Górny do drogi gminnej Babiki-Harkawicze	0,6	żwirowa
9.	104929B	Babiki-Harkawicze	4,0	gruntowa
10.	104930B	Harkawicze-Pierozki	3,4	żwirowa
11.	104931B	Suchenicze w kierunku wsi Horczaki	0,2	bitumiczna
12.	104932B	od drogi powiatowej Babiki-Usnarz Górny do kolonii Zubowszczyzna	0,5	żwirowa
13.	104933B	ulica wsi Grzybowszczyzna	0,2	brukowa
14.	104934B	od drogi powiatowej Szudziałowo-Harkawicze-Jurowlany ulica wsi Sukowicze	0,6	brukowa
15.	104935B	od drogi wojewódzkiej Sokółka-Krynki do wsi Ostrówek łącznie z ulicą	0,7	brukowa
16.	104936B	od drogi powiatowej Wierzchlesie-Słójka-część ulicy Wierzchlesie w kierunku południowym	0,8	brukowa
17.	104937B	ulica wsi Trzciano Stare	0,3	żwirowa
18.	104938B	ulica wsi Łażnisko	0,7	brukowa
19.	104939B	Horczaki-Miszkieniki Wielkie	3,0	brukowa gruntowa
20.	104940B	od drogi wojewódzkiej Sokółka-Krynki do drogi wojewódzkiej Białystok-Krynki(koło wsi Ostrówek)	1,8	gruntowa
21.	104941B	od drogi wojewódzkiej Białystok-Krynki do wsi Ostrów Nowy	2,5	żwirowa brukowa
22.	104942B	Słoja-kolonia wsi Knyszewicze	3,0	żwirowa gruntowa
23.	104943B	Miszkieniki Wielkie-Zubrzyca Mała	3,1	gruntowa
24.	104944B	Wojnowce-do granicy gm. Szudziałowo w kierunku wsi Nomiki	1,3	żwirowa
Ulice we wsi Szudziałowo				
25.	104945B	ulica Szkolna	0,4	bitumiczna
26.	104946B	ulica Sportowa	0,2	bitumiczna
27.	104947B	ulica Spółdzielcza	0,2	żwirowa
28.	104949B	ulica Polna	0,4	bitumiczna
29.	104950B	ulica Centralna	0,6	bitumiczna żwirowa

7.2 .Charakterystyka ogólna układu drogowego gminy

7.2.1. Długość dróg

- wg. stanu na dzień 31.12.1996r.
- -wojewódzkich o twardej ulepszonej nawierzchni 32,133 km

- -powiatowych 106,689 km; o twardej nawierzchni 64,909 km (w tym ulepszonej 19,200 km) oraz gruntowych 40,380 km
- -gminnych 56,091 km; o twardej nawierzchni 6,827 km (w tym ulepszonej 2,964 km) oraz gruntowych 49,264 km)

7.2..2. Gęstość sieci drogowej o twardej nawierzchni w 1996r. wynosiła:

34,4 km / 100 km² (w tym ulepszonej 18 km/100 km²), natomiast w skali województwa wskaźniki te wynosiły odpowiednio 48,7km /100 km² i 25,9 km/100 km². Z uwagi na nieznaczne zmiany rodzaju nawierzchni w 1997r. wykonano 197 m. nawierzchni bitumicznej, wskaźniki gęstości pozostały w przybliżeniu takie same.

7.3. Zaplecze motoryzacji

Obecnie posiadacze pojazdów mogą zaopatrywać się na terenie gminy Szudziałowo tylko w olej napędowy na stacjach paliw w Stójce i Ostrowie Północnym. Okresowo można było zaopatrywać się w olej napędowy w Babikach, jednak obecnie wstrzymano na tej stacji działalność. W pełen asortyment paliw użytkownicy pojazdów zaopatrują się na stacji w Sokółce oraz w etylinę i olej napędowy w Krynkach.

W gminie Szudziałowo jak i w sąsiedniej gminie Krynki brak jest zakładów naprawy pojazdów. Usługi takie wykonuje się w Sokółce i w Białymstoku.

7.4. Ocena funkcjonowania komunikacji

Z analizy układu dróg publicznych wynika, że nie zapewnia on połączenia z niektórymi jednostkami osadniczymi. Brak jest bezpośrednich połączeń drogami publicznymi pomiędzy wsiami Wierzchlesie - Jeziorek, Słoja - Sukowicze, Sukowicze - Pierożki, Grzybowszczyzna - droga 03132.

Ponadto do dróg gminnych nie są zaliczone ulice: bez nazwy w Miszkienikach Wielkich i Usnarzu Górnym.

Z przedstawionych danych. wynika, że gęstość dróg o nawierzchni twardej w gminie była mniejsza o 29,4 % oraz o nawierzchni twardej ulepszonej o 30,5% od gęstości dróg pozamiejskich w województwie białostockim.

Stan techniczny dróg jest niezadowalający, szczególnie w zakresie dróg gminnych, których o nawierzchni twardej ulepszonej było tylko 5,6% a dróg gruntowych 87,5%.

Z porównania przepustowości dróg przy poziomie swobody ruchu „D” wynoszących: 800 P/h przy szerokości jezdni 5,5 m. (Nr 674) oraz 1050 P/h przy szerokości jezdni 6 m. (Nr 676) z natężeniami ruchu w 1995r. na tych drogach, wynoszącymi 76 P/h/ 0,095 x 795 = 76 P/h/ - Nr 674 i 65 P/h/ 0,095 x 681 = 65 P/h/ -Nr 676 wynika, że istniejące przekroje dróg posiadają duże rezerwy przepustowości.

Brak w gminie Szudziałowo i sąsiedniej gminie Krynki stacji z pełnym asortymentem paliw oraz zakładów naprawy pojazdów, wymagać będzie poprawy warunków obsługi w tym zakresie.

Obsługa podróżnych odbywa się na przystankach na poszczególnych liniach autobusowych.

Przy przyjętym standardzie dostępności 2 km do przystanku wsie: Lipowy Most, Sosnowik, Boratyńszczyzna i Sukowicze znajdują się poza promieniem obsługi.

Mankamentem jest również to, że duża wieś Wierzchlesie nie ma bezpośredniego połączenia autobusowego z miejscowością Szudziałowo.

8. Infrastruktura techniczna

8.1. Zaopatrzenie w wodę

8.1.1. Charakterystyka ogólna systemu zaopatrzenia w wodę

W gminie Szudziałowo znajduje się 37 wsi , z których na koniec 1996r. zwodociągowanych było 5, co stanowi 13,5% ogółu wsi, znacznie poniżej średniej wojewódzkiej wynoszącej dla gmin 66,1%, daje to gminie w tym wskaźniku 48 miejsce w województwie.

Długość sieci wodociągowej (bez przyłączy do budynków) wynosiła 12,1 km, do której podłączonych było 158 budynków mieszkalnych o 254 mieszkaniach. Odsetek mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej

wynosił 17%, znacznie poniżej średniej wojewódzkiej wynoszącej dla gmin 52,6%. Daje to gminie w tym wskaźniku 50 (ostatnie) miejsce w województwie białostockim.

W 1997 roku zwodociągowano 2 wsie poprzez wykonanie 4,4 km sieci wodociągowej z nowo oddanej stacji wodociągowej w Babikach i podłączono 38 budynków mieszkalnych.

Stan zwodociągowania gminy na koniec 1997r. przedstawia się następująco:

- -ilość wsi zwodociągowanych - 7 t.j. 18,9%
- -długość sieci wodociągowej -16,5 km
- -odsetek mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej ogółu mieszkań w gminie -19,3%
- -ilość mieszkańców w zwodociągowanych wsiach stanowi ogółu mieszkańców gminy - 31,2%

Zaopatrzenie w wodę 7 wsi w gminie odbywa się z 3 ujęć i stacji wodociągowych znajdujących się w miejscowościach:

- -Babiki - zaopatruje w wodę 2 wsie: Babiki i Miszkieniki
- -Horczaiki - zaopatruje w wodę 2 wsie: Horczaiki Górne i Horczaiki Dolne w gminie Szudziałowo i 2 wsie w gminie Sokółka: Zaspicze i Nomiki
- -Szudziałowo - zaopatruje w wodę 3 wsie: Szudziałowo, Ostrówek i Pierożki.

Wodociągi te są własnością Gminy Szudziałowo, a ich eksploatacją zajmuje się Wojewódzki Zakład Konserwacji Urządzeń Melioracyjnych z siedzibą w Zaściankach ul. Usługowa 6.

W pozostałych 30 wsiach i koloniach mieszkańcy zaopatrują się w wodę z wodociągów zagrodowych i studni kopanych. W trakcie realizacji jest budowa sieci wodociągowej z wodociągu Babiki do 4 wsi: Zubrzyca Mała, Zubrzyca Wielka, Wojnowce i Minkowce o łącznej długości 9,3 km.

8.1.2. Charakterystyka ujęć wody i stacji uzdatniania wodociągów wiejskich

-Wodociąg wiejski w Horczakach oparty jest o dwie studnie głębinowe: SW-2 zlokalizowanej na działce stacji wodociągowej i oddalonej od niej o 150 m. SW-1. Studnia SW-1 o głębokości 59,2 m. i wydajności $Q = 46 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $Se = 4,4 \text{ m}$. (podstawowa).

SW 2 o głębokości 72 m. i wydajności $Q = 37 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $Se = 4,1 \text{ m}$. (awaryjna). Zatwierdzone zasoby ujęcia wynoszą $46 \text{ m}^3/\text{h}$.

Obydwie studnie ujmują do eksploatacji tę samą czwartorzędową warstwę wodonośną o swobodnym zwierciadle wody występującym na rzędnej 162-161 m. n.p.m na głębokości 33,0 i 41,4 m. p.p.t. Miąższość warstwy wodonośnej wynosi 22 -29 m. Warstwę tą budują żwiry i piaski, głównie średnio i gruboziarniste. Ujmowana warstwa wodonośną nie posiada od powierzchni terenu naturalnej izolacji zabezpieczającej przed ewentualnym zanieczyszczeniem. W strefie aeracji występują utwory bardzo dobrze przepuszczalne, głównie żwiry i gruboziarniste piaski.

Ujmowana woda jest dobrej jakości tak pod względem bakteriologicznym jak i fizykochemicznym. Nie stwierdzono występowania związku żelaza, manganu, a także amoniaku i azotynów. Woda nie wymaga uzdatniania. Pobór wody odbywa się za pomocą pompy głębinowej G-80/x + SG Md -18 b w SW-1 i G-80/IYA + SGMd - 18 d w SW-2. Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania i posiada następujące urządzenia: 2 hydrofony o pojemności 3550 l każdy, 1 sprężarkę typu 3 J.W. - 60, 1 chlorator C-52 i 1 wodomierz sprzężony 50/40 mm.

-Grupowy wodociąg wiejski Babiki oparty jest o dwie studnie wiercone SW-2 (podstawowa) o głębokości 115 m. i SW-1 (awaryjna) zlokalizowana na terenie byłego SKR-u o głębokości 88 m. i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych ujęcia $Q_e = 124 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $Se = 3,8 \text{ m}$.

Użytkowy poziom wodonośny występuje w przelocie 69 - 88 m. p.p.t. w SW-1 (nieprzewiercony) i 78-112 m. p.p.t. w SW-2. Warstwa wodonośną zbudowana jest z piasków drobno i średnioziarnistych, żwirów drobnych i pospółki. Zwierciadło wody występuje pod napięciem i stabilizuje się na głębokości 16,1 - 21,2 m. p.p.t. Nadkład na terenie ujęcia występuje w sposób ciągły i regularny. Zbudowany jest głównie w postaci glin zwałowych i ilów pylastych o miąższości 69 m. glin zwałowych w SW-1 i 42 m. glin zwałowych + 28 m. ilów w SW-2.

Jakość ujmowanej wody nie budzi zastrzeżeń pod względem bakteriologicznym, pod względem fizykochemicznym w studni SW-1 charakteryzuje się zwiększoną ilością związków żelaza 0,8 -1,1 mg/l Fe. Urządzeniami do poboru i uzdatniania wody są:

- 2 pompy głębinowe typu G.C.3.06 z silnikiem o mocy $N_s = 15$ kW
- 3 odżelaziacze <j>1400 z aeratorami <^> 400 mm
- 2 hydrofory o pój. 6000 l każdy
- 2 sprężarki typu WAN - K (w tym 1 rezerwowa)
- 2 wodomierze (j) 80 mm
- wodomierz (^ 100 mm
- chlorator C - 52.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody

-Wodociąg wiejski w Szudziałowie oparty jest o dwie studnie głębinowe SW-1 o głębokości 54,5 m. i wydajności $Q=70$ m³/h przy $s= 5$ m. i SW-2 o głębokości 46 m. i wydajności jak SW-1.

Warstwa wodonośna ujmowana jest w przelocie 31,5 - 51,0 m. p.p.t. w SW-1 i 24 -43 m. p.p.t. w SW-2.

Zbudowana jest z piasków drobno, średnio i gruboziarnistych. Nadkład warstwy nieprzepuszczalnej gliny piaszczyste w SW-1 grubości 2 m. w przelocie 27,5 - 29,5 m. p.p.t. i w SW-2 gliny zwałowej 22 - 24 m. p.p.t.

Jakość ujmowanej wody pod względem bakteriologicznym i fizykochemicznym nie budzi zastrzeżeń.

Pobór wody odbywa się za pomocą pompy GB II-2-08 + SGMd -14.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody i posiada urządzenia 2 hydrofory o pój. 4000 l każdy, 1 sprężarkę 3 J.W. - 60 i 1 chlorator C-52.

Ujęcie nie ma aktualnego pozwolenia wodnoprawnego i ustalonej strefy ochrony pośredniej.

8.1.3. Analiza wykorzystania istniejących komunalnych ujęć wody

Wodociągi wiejskie w gminie pracują w układzie jednostopniowego pompowania wody (nie posiadają zbiorników wyrównawczych) a ich wydajność powinna zapewnić maksymalne godzinowe pobory wody. *Analizę poboru wody z poszczególnych wodociągów w roku 1996 i 1997 obrazuje tabela.*

Wyszczególnienie	Rok	Wodociąg Horczaki	Wodociąg Szudziałowo	Wodociąg Babiki
Pobór wody z ujęcia w ciągu roku w m ³	1996	10862	31 410	-
	1997	9339	27741	852
Pobór wody z ujęcia średniodobowy w m ³	1996	29,68	85,82	-
	1997	25,59	76,0	2,34
Pobór wody z ujęcia maksymalny godzinowy w m ³	1996	4,02	11,62	-
	1997	3,47	10,29	0,32
Zatwierdzone zasoby ujęcia w rr ³ /h		46,0	70,0	124,0

Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów po rozbiórce maksymalnym godzinowym w %	1996	8,7	16,6	-
	1997	7,5	14,7	0,26

Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów ujęć wodociągów wiejskich w godzinach maksymalnych rozbiórów jest niewielkie i w 1996r. wynosiło 8,7% w Horczakach i 16,6% w Szudziałowie. W 1997r. było jeszcze mniejsze - 7,5% w Horczakach, 14,7% w Szudziałowie i tylko 0,26% nowego ujęcia w Babikach. Małe wykorzystanie wodociągów jest wynikiem małego zwodociągowania gminy -tylko 18,9% wsi. Ponadto nie wszystkie budynki w zwodociągowanych wsiach podłączone są do sieci wodociągowej. Klasa wyposażenia mieszkań w wielu wypadkach jest niska, gdyż poza osiedlem mieszkaniowym w Szudziałowie, brak jest kanalizacji sanitarnej.

Gospodarstwa podłączone do sieci wodociągowej część swojego zapotrzebowania na wodę pokrywają również z istniejących studni kopanych, zwłaszcza do hodowli zwierząt i gospodarki roślinnej.

8.1.4. Ogólna ocena zaopatrzenia gminy w wodę

Zaopatrzenie gminy w wodę w oparciu o scentralizowane systemy wodociągowe należy uznać za niezadowalające. Tylko ok. 31% mieszkańców gminy może korzystać z wody wodociągowej, gdyż taki odsetek ludności mieszka w zwodociągowanych wsiach. Stanowi to niewątpliwie barierę w rozwoju gminy. Istniejące ujęcia wodociągów wiejskich mają wydajność znacznie przekraczającą aktualne pobory i istnieje duża rezerwa około 92% w wodociągu Horczaki, 85 w Szudziałowie i aż 99% w Babikach. Istniejące wodociągi mogą stanowić źródło zaopatrzenia w wodę pozostałych miejscowości w gminie poprzez rozbudowę sieci wodociągowej. Fakt ten należy zaliczyć do atutów rozwojowych gminy.

8.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków sanitarnych, gospodarka odpadami stałymi

8.2.1. Gospodarka ściekowa

Stan gospodarki ściekowej na terenie gminy należy ocenić jako niezadowalający. Ścieki gromadzone w zbiornikach, które często nie są szczelne i wywożone w miejsca przypadkowe mogą powodować negatywny wpływ na środowisko w postaci skażenia gleby, wody i powietrza. Problem uporządkowania gospodarki ściekowej jest sprawą bardzo ważną i pilną gdyż stanowi to barierę w rozwoju gminy.

8.2.2. Gospodarka odpadami stałymi

8.2.2.1. Składowiska odpadów stałych

-Gminne składowisko odpadów stałych, oddane do eksploatacji w 1989r. zlokalizowane jest około 1,5 km na północ od Szudziałowa przy skrzyżowaniu dróg polnych prowadzących do wsi Słoja i Sukowice.

Składowisko odpadów stanowi sztucznie ukształtowane zagłębienie terenowe. Jest obwałowane nasypem ziemnym. Podłoże gruntowe pod dnem składowiska zbudowane jest z materiałów piaszczystych, w związku z czym zastosowano ekranizację podłoża i skarp 5-cio centymetrową warstwą wapna pokarbidowego w celu ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniami z odcieku wydobywającego się z rozkładających się odpadów. Odprowadzanie odcieku drenażem do zbiornika na odciek wykonanego z kręgów (> 100 cm uszczelnionego obizolem. Składowisko jest ogrodzone i oznakowane.

Powierzchnia brutto składowiska w granicach ogrodzenia wynosi ok. 0,7 ha, a powierzchnia składowania odpadów 0,3062 ha, która została podzielona na dwa sektory - pierwszy 1806 m² i drugi 1356 m². Wysokość składowania 4,10 m. Pojemność składowiska wynosi 7743 m³, a na koniec 1996r. nagromadzone odpady wynosiły 1900 m³, co stanowi około 25% , stąd obiekt ten ma jeszcze dużą rezerwę składowania. Strefa ochronna wokół składowiska ustalona w planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego gminy wynosi 500 m . Tereny objęte strefą ochronną są w użytkowaniu rolniczym, leśnym lub stanowią nieużytki. W obszarze strefy występuje ograniczenie upraw warzyw, plantacji truskawek jak i pozyskiwania runa leśnego,

które byłyby spożywane w stanie surowym. W strefie tej nie można lokalizować budynków mieszkalnych i urządzeń rekreacyjnych.

Na terenie gminy zostało wyznaczonych 23 miejsc do składowania odpadów stałych i 10 na grzebowiska padłych zwierząt, których przestrzenne rozmieszczenie ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

8.2.2.2. System gromadzenia, wywozu i unieszkodliwiania odpadów stałych.

Odpady gromadzone są nieselektywnie. Wywozem śmieci na składowisko gminne mieszkańcy i zakłady zajmują się we własnym zakresie. Składowisko nie posiada stałego dozoru. Raz w kwartale odpady są rozplantowywane, ugniatane i pokrywane ziemią. Jest to wysypisko zalegalizowane.

Natomiast na pozostałych wysypiskach wiejskich poza wyznaczonym terenem do składowania brak jest jakiegokolwiek działalności utylizacyjnej, w większości są one elementem degradującym krajobraz środowiska wiejskiego.

8.2.2.3. Ogólna ocena gospodarki odpadami stałymi

Gminne składowisko odpadów stałych wykonane było przed 1990r. nie uwzględniało obowiązujących obecnie wymogów ochrony środowiska i bez dokonania oceny oddziaływania na środowisko nie można stwierdzić, czy wymogi te są spełnione. Składowisko posiada znaczne rezerwy, około 75%. Brak zorganizowanego wywozu odpadów powoduje, że ze składowiska korzystają tylko mieszkańcy okolicznych wsi.

W miejscowościach oddalonych od gminnego składowiska gromadzenie odpadów odbywa się w sposób niekontrolowany, bez przystosowania wyznaczonych terenów do tych potrzeb, a w wielu wypadkach odpady wyrzucane są w miejsca przypadkowe. Powoduje to zaśmiecanie terenów gminy, szczególnie lasów, oraz może wywierać negatywny wpływ na środowisko w postaci skażenia gleby, wody i powietrza.

Ogólnie należy stwierdzić, że gospodarka odpadami w gminie nie spełnia wszystkich wymagań zawartych w ustawach : z dnia 13 września 1996r, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, póź. 622) i z dnia 27 czerwca 1997r. o odpadach (Dz. U. Nr 96, póź. 592).

8.3. Elektroenergetyka

8.3.1. Zapotrzebowanie mocy w gminie

Zapotrzebowanie mocy (obciążenie w szczycie) dla odbiorców gminy w latach 1975 - 90 przedstawiało się następująco"

1975	-0,71	MW
1985	-2,40	MW
1990	-3,81	MW

Od lat dziewięćdziesiątych obserwuje się spadek zapotrzebowania na energię elektryczną.

8.3.2. Elementy systemu elektroenergetycznego

Źródłem zasilania w energię elektryczną gminy jest stacja transformatorowe -rozdzielcza RPZ 110/15 kV w Sokółce i rozdzielnia sieciowa WRS w KRYMKACH. Istniejące źródła w pełni pokrywają zapotrzebowanie mocy i energii elektrycznej gminy.

Pracujące w układzie dwustronnego zasilania zapewniają duży stopień pewności. Rozprowadzenie energii elektrycznej do poszczególnych odbiorców odbywa się poprzez układ sieci SN i NN linii napowietrznych. Stan techniczny sieci jest zróżnicowany. Sieć głównych linii SN 15 kV w gminie stanowią:

-linia Sokółka - Krynki

-linia Sokółka - Babiki - Szudziałowo
 Pozostałe linie SN 15 kV stanowią odgałęzienia od w/w linii.
 Na terenie gminie zlokalizowanych jest 58 stacji transformatorowych o różnym stanie technicznym.
 W ramach reelektryfikacji do remontu przewidziano linię zasilającą i istniejącą stację we wsi Lipowy Most.

8.3.3. Ocena dotychczasowego rozwoju systemu elektroenergetycznego oraz główne problemy do rozwiązania

System elektroenergetyczny gminy rozwija się na przestrzeni lat zgodnie z ogólnymi założeniami i programem określonym przez Zakład Energetyczny Białystok, Rejon Energetyczny Sokółka oraz ustaleniami zawartymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Szudziałowo.

Podstawowym problemem do rozwiązania jest zsynchronizowanie potrzeb wynikających z zagospodarowania przestrzennego i jego rozwoju w poszczególnych obszarach gminy z możliwościami systemu elektroenergetycznego.

Istniejący układ sieci SN 15 kV (zbyt obciążona linia główna Sokółka - Krynki -poprzez rozbudowaną ilość odgałęzień) winny być zmodernizowane poprzez zwiększenie wyjść liniowych z WRS KRYNKI . Utrzymanie prawidłowego funkcjonowania i rozwoju sieci elektroenergetycznych powinno być poprzez tworzenie rezerw terenów pod projektowane urządzenia energetyczne.

Problemem do rozwiązania jest również dążenie do poprawy standardów zasilania, stopnia pewności zasilania oraz jakości przesyłanej mocy, przestrzegając jednocześnie wymogów ekologii oraz polityki oszczędnościowej terenów.

8.4. Ciepłownictwo

8.4.1 Charakterystyka stanu istniejącego

Na terenie gminy w/g posiadanych materiałów istnieją następujące źródła wytwarzania energii cieplnej, obsługujące budownictwo wielorodzinne i obiekty użyteczności publicznej. Są to:

LP.	Obiekt-miejscowość	Moc	Rodzaj kotła	Paliwo
1.	Szkoła Podstawowa w Szudziałowie	0,32 MW	2xESKA III	węgiel
2.	Gminny Ośrodek Kultury, remiza straży pożarnej, Urząd Gminy, komisariat w Szudziałowie	0,115 MW	2xUKS115 (1 kotłownia jako rezerwa)	węgiel
3.	budynek wielofunkcyjny w Szudziałowie	0,3 MW	w trakcie realizacji	olej
4.	Gminny Ośrodek Zdrowia w Szudziałowie	brak danych		węgiel
5.	budynek 6-rodzinny mieszkalny w Szudziałowie	0,05 MW	Euroline E-53	olejowa

6.	budynek mieszkalny SKR w Szudziałowie ul. Szkolna 5	0,235 MW	Moderator	koks węgiel
7.	Kotłownia po PGR-owska	1,59 MW	RUMIA 3 kotł.	olej
8.	Bank Spółdzielczy w Szudziałowie	17,75 Mcal/h	1 kocioł	olej
9.	Spółdz. Usług Rolniczych w Stójce (biuro)	0,2 MW	UKSx2	węgiel (koks)
10.	Świetlica wiejska w Wierzchlesiu	0,085 MW	1 x ES-KA - 8	olej
11.	Szkoła Podstawowa w Babikach	0,3 MW	SK1	olej

Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy jest zaopatrywana w ciepło z lokalnych kotłowni na paliwo stałe.

8.4.2. Ocena stanu ciepłownictwa

Istniejące źródła ciepła zaspokajają potrzeby mieszkańców gminy. Jest jednak potrzeba utrzymywania w dobrym stanie technicznym ist. urządzeń ciepłowniczych, aby zapewnić dostawę ciepła w wystarczających ilościach i odpowiednich parametrach.

Praca istniejących źródeł ciepła na paliwo stałe przyczynia się do zanieczyszczania środowiska.

Szansą na poprawę tego stanu rzeczy jest przejście na paliwa ekologiczne olej lub gaz. Wprowadzenie oleju jako paliwo do 2-ch kotłowni w Szudziałowie jest oznaką zaczynających się zmian w tej dziedzinie.

Zastosowanie gazu, jako paliwa, wiąże się z perspektywą gazyfikacji tego obszaru (planowany gazociąg wysokiego ciśnienia od istniejącego gazociągu Bobrowniki - Białystok poprzez Krynki do Szudziałowa).

8.5. Gazownictwo

Gmina nie posiada sieci gazowej.

W opracowywanym studium programowym możliwości rozwoju gazyfikacji województwa białostockiego wykonanym przez GAZOPROJEKT Wrocław gazyfikacja gminy jest przewidziana poprzez budowę gazociągu wysokiego ciśnienia od istniejącego gazociągu w/c Bobrowniki - Białystok poprzez Krynki do Szudziałowa.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
mgr inż. Leszek Olchowik